

Recension av Den stundesløse

Sett 23-02-2016

Text Ludvig Holberg, regi Laurent Chétanou
Nationaltheatret, Oslo
Amfiscenen

Beskrivning

Skådespelarna väntar på att ritualen ska börja. När dörrarna stängs komponerar de en inledningsbild och samtidigt levereras dramats första monolog. Komedin vecklar ut sig och under tiden är alla på scen. När de inte medverkar i en situation avstår skådespelarna från fokus men de utplånar inte sig själva, det rör sig snarare om en energisänkning. Jag skulle vilja likna deras generella prestation vid en stillsam närvaro. De som för tillfället framför dramat tar inte något större ansvar för fiktionen. Istället intresserar de sig för detaljer. Ett sätt att gå kan bli viktigt, en blick från någon annan. Det finns således en riktning men den produceras inte våldsamt, inte på bekostnad av nuet.

En pianist spelar klassisk musik. Hans tajming förefaller improviserad och musiken förstärker ingenting. Dess uttryck existerar istället på egna premisser. Resten av scenografin består av bord, stolar och andra möbler. Valda, förstås, men inte utifrån en idé om maximal teatralitet. Även kostymen känns lättsamt hopplockad. Mitt intryck är att den första impulsen har varit god nog. Det verkar inte vila någon hierarki mellan spontana och mer genomtänkta val.

Resultatet blir att ensemblen leker sig genom texten via improvisation och lyhördhet. Det finns roller, och scener, men humorn möter hela tiden det som uppstår mellan människor. Små impulser fångas upp som när någon väljer att gå. Eller när en kärleksscen leder till att två skådespelare hamnar i en hög ovanpå varandra. Kvällen är full av sådana möten mellan aktörerna och salongen, eller pianisten, men lika ofta blir föreställningen tråkig och ointressant. Det vilar inte någon hierarki mellan vad som är roligt eller inte. Den ambivalensen är en förutsättning för att en speciell humor, emellanåt, ska kunna uppstå.

Analys

Vad betyder det här? För det första så är det ett försök att ta fasta på konstformens unika kvaliteter. Det teater kan erbjuda är det ritualiserade mötet. För det andra utgör projektet ett försök att inte lägga värderingar i huvudet på sin publik. Texten tolkas men det görs olika varje kväll utan förutbestämda idéer om hur den ska uppfattas. Man kan hävda att texten försvinner men man kan också argumentera för att den verkligen kommer fram, befriad från förstärkande

skådespeleri. Det är rimligt att tänka att produktionen strävar efter att bli ett allkonstverk där teaterns olika uttryck producerar separata berättelser sida vid sida men ibland tillåts uttrycken att mötas för att åstadkomma någonting tillsammans. Musiken syftar exempelvis inte till att vara ett verktyg för komedins dramaturgi men kan bli det emellanåt. Eller är det dramaturgin som lyfter fram musiken? Ett bärande element är förmågan att improvisera. Helt o-hierarkisk är uppsättningen således inte, vissa skådespelarförmågor är mer centrala. Framför allt ifrågasätter föreställningen vårt förhållningssätt till tid. Den sätter fingret på vår vilja att fylla tid med arbete. Vad är det som förväntas produceras på en teater? Varför? Är det verkligen roligare än det här? Ensemblen blottar strupen men lämnar oss ifred med vår bedömning.

Värdering

Är det aktuellt eller kvalitetsmässigt bra? Chétouane verkar i en tradition. 2004 iscensatte Anders Paulin En Midsommarnattsdröm på Det Konglige i Köpenhamn. Där Paulins komedi arbetade med flera element, vilka följde på varandra, har man här valt att framföra Holbergs drama med en större konceptuell entydighet. Det ligger i estetikens natur att den är både rolig och tråkig. Jag satt först på rad 9 vilket var segt men efter pausen flyttade jag till rad 5 vilket gav större behållning. Det är med andra ord en föreställning som har svårigheter med att nå ut till de bakre raderna men även efter pausen fann jag att jag gled in och ut ur dramat. Ibland uppstod något fint. Ofta tänkte jag på annat. Idag erbjuder inte föreställningen mig något grundläggande nytt men första gången jag såg något liknande var det en viktig upplevelse. Den stundesløse visar att vårt kvalitetsbegrepp är komplicerat och där finns en diskussion. Det är först när vi avstår från att anstränga oss som en viss typ av humor kan uppstå. Det här är således en föreställning med olika kvaliteter olika kvällar, för olika åskådare, och det är nog precis det som är meningen.

Ludvig Uhlbors

4e mars 2016

Oslo